

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum Deo sit in omnibus obediendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

apla impletio precep-
pri diuini ordinatur
ad impletione di-
uine voluntatis per
modum amicitiae, qd
est proprium chari-
tatis: idea finis pre-
cepti & obedientie
simpliciter est charis;
ixixa illud Apo.
ad Timm. Finis prece-
pti & charis. lata

diuersis virtutibus continetur, f
licet secundum se considerata,
prout respicit ratione precepti,
sit una specialis virtus. Inquan-
tum ergo procedit ex reverentia
praelatoru, continetur quodam-
modo sub obseruantia: inquan-
tum uero procedit ex reverentia
parentum, sub pietate: inquantu
uero procedit ex reverentia Dei,

In reponitur ad primum evidētū atque adiūtū adiūtū, quod obediens a dupliciter fumatur, & cauſatū, & formaliter: si formaliter, sic una ēst species: si cauſatū, in multis reponitū speciebus, & latus eius, qua anteponitur religiosus a cōmū, qui ēst uictiū mās offere, conuenit ei cauſatū pte, prout contineat sub religione, &

spectat ad potiorem religionis actum, qui ad obedientiam pertinent om-

est deoio: Et ideo non est minum, si hoc modo preponitur minori actui religiositatem, tanquam si dicereatur meliorem deoio, quam iacticiam: melius est sacrificium interioris voluntatis, quam exterioris iactitiae, quod est per se notum. Et hanc rationem redempti verba Gregorij, dicens q̄ mactetur noluntas proculdubio in sacrificio diuum. In responso ad tertium eidem articuli adiungit, q̄ p̄ bonum ad quod facie domino ex necessitate tenetur, non intelligitur solū de necessitate peccati mortalitatis, sed etiam uenientia illa quod nulli homini homo tenetur obediēre in his, q̄ sunt peccata, quantumque minima, quia non sunt facta mala, ut uenient bona.

ad uocem hanc pertinet omnis actus iuritutum prout sunt in praecepto. In quantum ergo actus iuritutum operantur causiliter, uel dispositiū ad eam generationem, & conservatiōnem, intantū dicitur quod obedientia omnes iuritutes menti inservit, & custodit. Nec tam ē lequitur, quod obedientia sit simpliciter omnibus iuritutibus prior, propter duo. Primo, quia licet atque iuritutis cadas tub praecepto, potest tamen aliquis impleare actum iuritutis non attendens ad rationem praecepti. Vnde si aliquis iuritutis sit, cuius obiectū sit naturaliter prius quam praeceptum, illa iuritutis dicitur naturaliter prior, quam obedientia ut patet de fide, per quam nobis diuinæ autoritatis sublimitas innotescit, ex qua copiet ei potestas praecipendi. Secundo, quia insuffatio gratiæ, & iure uitrum pōt præcedere, etiam tempore, omnem actum iurituosum; & secundum hoc neque tempore, neque na-

1.1.2. *Institutibus et iis*

Ad tertium dicendum, quod duplex est bonum, quoddam, ad quod faciendum homo ex necessitate tenetur, sicut amare Deum, vel aliquid huiusmodi; et tale bonum nullo modo debet propter obedientiam prætermiti. Est autem aliud bonum, ad quod homo non tenetur ex necessitate, & tale bonum debet homo quandoque propter obedientiam prætermittere, ad quam ex necessitate homo tenetur; quoniam debet homo aliquod bonum facere, culpa incurrendo. Et tamē, sicut ibidem Greg. dicit, * qui ab unoquoque bono subiecit nos vocat, necessum est ut multa cedent, ne obedientis mens funditus intereat, si a bonis omnibus repulsa penitus ieiunet. Et sic per obedientiam, & alia bona protestantur unius boni recompensari.

AD QUARTVM sic procedit.
Vr, q̄ no in oib⁹ sit Deo
obedientium. Df. n. Matth. 9. q̄
Dominus duobus caci curatis
praecepit dicens: Videat ne quis
sciat. Illi autem excutes diffame-
nerunt eum per totam terram il-
lam: nec tam ex hoc incipiun-
tur ergo videtur, q̄ non tenca-
mūr in omnibus obediēre Deo.
T 3 Præt. Nullus tenetur aliquid
facere contra virtutem, sed inde
niuntur quadam praecpta Dei
contra virtutem, sicut praecepit
Abrahæ, q̄ occideret filium in-
nocentem, ut haberet Genes. 22.
& Iudæis, ut furarunt res Ae-
gyptiorum, ut habeat Exod.
11. quæ sunt contra iustitiam, &
Osee, quid acciperet mulierem
adulteram, quod est contra ce-
nitatem. ergo non in omnibus
est obedieendum Deo,
T 3 Præte. Quicunque obedit
Deo, conformat voluntatem
suam voluntati diuinæ, etiam
in volito: sed non quantum ad
omnia tenemur conformare
voluntatem nostram voluntati
diuinæ in volito, ut supra habi-
tum est. * ergo non in omnibus
tenetur homo Deo obedire.
SED CONTRA est, quod dic-
tur Exod. 24. Omnia quecum-
que locutus est Dominus facien-
dientes.
RESP. Dicendum, q̄ sicut superiori
qui obedit, mouetur per imperium
sicut res naturales mouentur per
cut aut Deus est primus motor
liter mouentur, ita et primus
voluntatum, ut ex supradictis par-
naturali necessitate qia natura
næ motioni, ita etiam quædam
res voluntates tenentur obediens
AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ Pro-
dixit, ut miraculum occulatur, non
denses eos per virrum diuum pre-
sicut Greg. dicit 10. Moral. 3. q̄ in
tibus exemplum dedit, ut pro quo
occultare desiderent, et tamen ut
pro proficiant, prodantur res.
K AD SECUNDVM dicendum, q̄ In
rat contra naturam, quia hoc est na-
rci, qd in ea Deus operatur, ut in
operatorum tñ aliquid contra solitum
ita est Deus nihil p̄t præcepisse
in hoc principali corollari natus
voluntatis humanae, q̄ Dei voluntate
eius sequat imperium, quamlibet
tū uirtutis modi. Secundum hec
he factum, q̄ filium innocentem
contra iustitiam, quia Deus est alio
Sist⁹ nec fuit contra iustitiam, q̄
res Aegyptiorū acciperent, quia

cui voluerit; dat illa. Similiter etiam non fuit contra castitatem praeceptum. Oīce factum, ut mulierē adulteram acciperet, quia ipse Deus est humanā generationis ordinator, & ille est debitus modus mulieribus vtiendi, quem Deus instituit. ^a Vnde patet, quod prædicti nec obediendo Dico, nec obedire volendo peccauerunt.

Ad tertium dicendum, quod et si a non semper tenetur homo velle, quod Deus vult, semper tamen tenetur velle quod a Deus vult eum velle. Et hoc omni præcipue innocet per præceptū diuinum: & ideo tenetur homo in omnibus diuinis præceptis obediens.

^a Super Questionis

entitatis quarta ar-

istitutus quintum.

ARTICVLVS V.

Vtrum subditi teneantur suis superio-
ribus in omnibus obediens:

AD QUARTVM sic proceditur. Videtur, quod subditi teneantur suis superioribus in omnibus obediens. Dicitur. n. Apostol. ad Col. 3. Filii obedite parentibus per omnia, & postea subdit. Serui obediens per omnia dominis carnalibus. ergo cadet ratione alij subditi debent prælati suis in omnibus obediens.

Sed multa dubia occursum hic. Primum est de interioribus animi motibus, cum Ecclesia excommunicet, si iniquitudo, vel amor, &c. Et rufus confessor sit iudex cogitationis oculorum abfolendo, vel ligando, ut pater.

Secundum est de speculantibus ad naturam corporis. Nam videtur Ecclesiam præcepere de alienua præstatione in præcepto ieiuniū. Constat autem, quod alienum spectat ad naturam corporis plus quam generatio, qua conseruatur induit, dum naturalis est cuiusque, quam conseruatio speciei.

Ad primum horum dicimus, quod actus interior dupliciter inueniuntur. I. secundum featum, & sic non subiectum iudicio humano, iuxta illud Apo. i. ad Cor. 4. Non tempus iudiicare, donec dominus manifeste consilia cordum. Alio modo, ut sunt rationes actuum exteriorum, & computantur cum aliis exterioribus humano iudicio subditis; & hoc modo caduca sub inhibitionibus Ecclesie.

Altera vero obediens est de iudicio for-

torum virtute alterius mouentis: sicut lignum non comburitur ab igne, si fortior uis aquæ impedit. Alio modo, ex defectu ordinis mobilis ad motorē, quia et si subiectum eius actioni quantum ad aliquid, non tamē quantum ad omnia: sicut humor q̄nq; subiectum actioni caloris quantum ad calciferi, non tamē quantum ad exsiccari, siue consumi. Similiter ex duobus potest contingere, quod subditus suo superiori non teneatur in omnibus obediens. Vno modo, propter præceptum maioris potestatis. Vt enim dicitur ad Rom. 13. Super illud, Qui potestati resistit, ipsi sibi damnationem acquirunt, dicit glo. Si quid iusserit curator, nunquid est tibi faciendum, si contra proconsulem iubeat? Rursum, si quid proconsul iubeat, & aliud imperator, nunquid dubitatur illo contempto, illi esse feruendum? ergo si aliud imperator, aliud Deus iubeat, contempto illo obtemporendum est Dico. Alio modo, non tenetur inferior suo superiori obediens, si ei aliquid praepiat, in quo ei non subdatur. Dicit enim Seneca in tertio de Beneficijs. * Errat, si quis existimat seruitutem in totum hominem descendere: pars enim melior excepta est. Corpora obnoxia sunt & ascripta dominis, mens quidem est iuii iuris. Et ideo in his que pertinet ad interiorem motum voluntatis, homo non tenetur homini obediens, sed solum Deo.

Dicitur. Sicut religiosi profite-
do, voulē castitate & paupertate, ita & obediētia: sed religiosus tenet quantum ad oīa seruare castitatem, & paupertatem. ergo similiter quantum ad oīa tenetur obediens. Sed contra est, quod dicitur ad Act. 5. Obedire oportet Deo magis quam hominibus: sed quandoque præcepta prælatorum sunt contra Deum. ergo non in omnibus, prælati est obediendum.

RE S P O N S U M. Dicendum, quod sicut dictum est, obediens mouetur ad imperium præcipientis quam necessitate iustitia, sicut res naturalis mouet ex uirtute sui motoris necessitate natura. Quod autem aliquares naturalis non moueat a suo motore, potest continere dupliciter. Vno modo, propter impedimentum quod penit ex for-

fessorum soluitur di-
cendo, quod confessio
for non ut homo,
sed ut Deus exercet
confessionis iudici-
cum. Nam quod
sit in confessione,
non sit ut homo,
sed ut Deus. Nec
habet simile in quo-
cunque alio actu ec-
clesiatico. Et ideo
non est mirum, si eti-
am cogitationes cor-
dis confessoris sub-
duntur iudicio, sicut
subduntur diuine le-
gi, que vetat concipi-
ttere uxorem, &
rem proximi.

¶ Ad secundum dubium dicatur, quod ut in litera infinitatur, inter materiam corporis, & actiones alias, ac res possentes, haec est differentia, quod homines in natura sunt pares: & ideo nullus in alterum imperium habet in his que sunt natura, ut alimento, operimentum, & generatio: sed in actionibus, & rebus, unde impares sumus, dum alij alij præstant. Et ad hanc disponenda, punienda, compendenda, &c. ut priores infinitantur. Et ideo in his hominibus tenetur homini obediens. Ecclesia autem per ieiuniū non subtrahit alimento, hoc enim præcipere multo minus posset, quam virginitatem seruari: sed de temporibus, & qualitate alimenti ordinat sic, ut natura sustentatio necessaria non tollatur. Et scito. Notitiae, quod littera dices, quod homo non tenetur homini in illis obediens, intelligi non possit, & non de homine qui iam ex voto proprio obligatus ad hec, puto, ad virginitatem, & humilitatem: hi enim tenentur obediens ratione voti. Cum autem audis homines secundum naturam esse pares, intelligi non de equalitate dignitatis, seu nobilitatis, quoniam & tecum dū anima, & tecum dū corpus, unus alio inveniatur nobilior a natura: sed de equalitate potestatis, quia nullus homo in his que ad naturam spectant, habet potestatem super alium.

* In responsione ad

KK 4 16-

Secunda Secunda S. Thomæ.